

Становище

от бак. инж. Богдан Боянов Йорданов магистър
в Русенски университет „Ангел Кънчев” – Русе

ОТНОСНО: Енергийна ефективност, свързаност, либерализация - правилните съставки на бъдещата ни енергийна политика?

Въпросите, свързани с енергийната ефективност на България, излязоха на дневен ред след присъединяването ни към Европейския Съюз през 2007 година.

В сравнение с останалите членки, страната ни употребява много повече енергийни ресурси за произвеждането на единица брутен вътрешен продукт. Това от своя страна е показател за нашата енергийно неефективна икономика. Това също така е съпътствано и с високите цени на един от основните енергийни ресурси, а именно нефта. Показател за цената е простото съотношение на цената му за литър и средната заплата в страната. На кратко, икономиката ни не е в добро състояние.

Но какво бъдеще ще има една страна, ако не се наблюдава икономически растеж? Именно, за да се постигнат положителни резултати в тази област, е нужно да се стремим към развитие и модернизация на това, което имаме, и максимално енергоефективно да използваме ресурсите, с които разполагаме.

На този етап, бъдещето на Европейския Съюз (ЕС) може да се каже, че в известна степен е „разклатено” и дори несигурно. Анализите върху съвременното му развитие и заключенията от тях, не дават основания за обещаващо и сигурно бъдеще. Вярно е, че в днешно време няма нищо сигурно, но една такава организация, би следвало да е много по-устойчива и много по-добре подготвена по въпросите, свързани с икономическото развитие на членките си.

Грубата намеса на ЕС в икономическото развитие на дадена страна не е добър подход. Интеграцията на конкретни методи и форми на управление в нея не винаги биха дали желаните от тях резултати. Напротив, дори може да доведат до влошаване на ситуацията в страната.

Ето за това е добре да може да се ограничи намесата на ЕС в икономическото ѝ управление. Пример с България може да се даде със спирането на първи до четвърти блок на АЕЦ „Козлодуй” заради ЕС. Това може да се разгледа точно като една такава груба намеса,

която от своя страна най-обобщено и най-просто казано има връзка с увеличаването на цената за електроенергията. Тъй като Земята има разполагаеми запаси от ядреното гориво за хиляди години напред, произведената електрическа енергия от АЕЦ е с ниска цена.

Енергийната ефективност се отразява в не малък аспект върху качеството на живот на потребителите, потреблението, бизнеса и трудовия пазар. Ако разгледаме едно производство, с повишаването ѝ, с определен процент ще се намали специфичният разход за произвеждането на единица продукция. Това означава намаляване на капиталовложенията за бизнеса със запазване на съответната производителност. Така се стига до стимулация на бизнеса, и една перспектива за развитие.

С новия капитал, който ще бъде наличен, може да се увеличи производството. Това би могло да доведе до нужда от нова работна ръка, което е един плюс. В по-глобален план има перспектива за намаляване на безработицата и раздвижване на трудовия пазар. Също така с направените модернизации (защото до това би довело повишената енергоефективност) би могло да се увеличи и качеството на крайния продукт. Разбира се, когато на един продукт му се запазва, или още по-добре му се повишава качеството, а цената му е една и съща, то неговото търсене би се увеличило. А когато висококачествените продукти са достъпни за голямата част от потребителите (това се постига чрез достъпна цена), това би довело до повишаване качеството им на живот. И за да се затвори процеса, когато крайният потребител е доволен и са му осигурени добри условия за живот, то той има перспектива да влага повече от себе си в своята работа, като това допълнително би довело до позитивно развитие.

У нас произвежданата електроенергия е предимно от невъзобновяеми енергийни източници, и по-малко от възобновяеми. Около 50% от нея се произвежда от ТЕЦ, и 33% от АЕЦ „Козлодуй“. Въпреки благоприятното географско положение на страната, и наличието на не малко природни ресурси, все пак ни се налага да внасяме горива. Страната ни не е енергонезависима. Ето за това най-малкото трябва да поддържаме добри отношения със страните, от които внасяме основните си енергийни ресурси. Например България изцяло внася природен газ. Единственият ни доставчик е Русия. Решението ѝ да заобиколи България с така наречения „Южен поток“ може да се разгледа като лоша енергийна политика на българското правителство.

Пазарните принципи, в общия си смисъл, са свързани със свободата на конкуренцията и ценообразуването, държавното регулиране и др. В този ред на мисли, устойчивото ни енергийно развитие и сигурност на доставките, би могло да се осъществи с няколко прости, но не толкова лесни за постигане стъпки.

Като за начало би било добре държавата да можеше да фиксира цените на електроенергията за определен период, но с такъв подход, че при нужда да може отново тя да ги и регулира.

Сигурността на доставките на нужните ни енергийни ресурси в известна степен е подсигурана със сключването на договори между нас и страната-доставчик. Като в същите договори са описани и начините за компенсация, ако някоя от страните по договора не спази своите задължения. От друга страна, големината на неустойката за не доставяне на съответния енергиен ресурс би било добре, ако също се определя от държавата, и то в определения период, когато се е случило. А не това да трябва да става по предварително зададени стойности в договора. Защото няма как със сигурност да се знае какви биха били последствията от прекратяването на доставките на даден енергиен ресурс. Възможно е дори това да доведе до енергийна криза. Примерите от миналото са достатъчно красноречиви.

Това в общи линии се препокрива с либерализирания пазар и неговото устройство и принцип на действие.

Истината е, че не всеки такъв договор, и не всяка промяна в сферата на енергетиката, продиктувани от ЕС, е изгодна за държавата ни. Пример може да се даде с изменението в закона за енергетиката и това, че „Общественият доставчик е задължен да изкупува произведената електроенергия от възобновяеми източници по дългосрочни договори”. Това само по себе си като основна идея е добре, но не е дообмислено. Защото тези дългосрочни договори, които вече са сключени, не се особено изгодни за държавата. А също така и все още не са решени редица проблеми, свързани с енергийния баланс. Това задължаване за изкупуване и включване на тези мощности в електроенергийната система, внася не малки смущения в цялостната ѝ работа.

Наистина една добра политика е точно сключването на споразумения за сътрудничество между страните. По този начин те могат не само да обменят енергийни ресурси, но и също така електроенергия. Вносът и износът на такава би бил полезен с това, че цените могат да са преференциални. Отделно по този начин се осигурява още една застраховка за наличие на ресурси и електроенергия.

В заключение мога да кажа, че страната ни има редица проблеми за решаване в сферата на енергийната ефективност, които от своя страна биха могли да се преодолеят с течение на годините. Това би се случило, ако се осигури стабилен и устойчив икономически растеж и има правилна и също така целесъобразна енергийна политика. За целта са нужни обучени кадри, на които да им се осигурят условия, за да не напускат страната!